

שולחן ערוך	עלים לתרופה	משנה ברורה ה"א	ליקוטי הלכות ה"ד	ליקוטי מוה"ר ה"א	יום להודש	יום
טו, טז	רעג-רדע	חורה	קעה	צט:	כ"ט	שבת
זי, יח	עה-רעו	כט:	קעט	ק.	א'	א
יט, כ	רעג-רעח	ל.	קפ	ק:	ב'	ב
כא, כב	רעג-רפ	ל:	קפא	קא.	ג'	ג
כג, כד	רפא-רפב	לא.	קפב	קא:	ד'	ד
כה, כו	רפג-רפד	לא:	קפג	קב.	ה'	ה
כז, כח	רפה-רפו	חורה	קפד	קב:	ו'	ו

בקרני אורה

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

318 | פרשת במדבר | כ"ט אייר תשפ"ג

דבר המערכת

דלים המילים להביע את עוצמת הרוממות הנפלאה שזכינו לה בחסדי ה' וברחמנותו-חינם עלינו בשבת העברה, **נועם שבת המתאחדת**, עת באו כל אברכי קהילתנו מכל קצוי ארץ להתעלס באהבים ולהתאחד באהבה כאיש אחד בלב אחד. ההתבטאויות הנרגשות של כל החברים עם צאת השבת הביעו נקודה דנקודה מעומס רגשי הלב שגאו על טעמה המיוחד של ההתאחדות.

קשה היתה הפרידה עת הוצרכו החברים לנסוע איש למחנהו ולדגלו, בהרגישם ש"זי אבדה נפש"; נפש אחת, הכל נכללו כאחד ממש בנפש הצדיק, בערגה בכיסופים בתשוקה, בשמחה וביראה, בתפילות מרוממות, בשירה וזמרה למלך חי וקיים, להתענג בתענוגים בנועם עליון, ובדיבורי אמת מנחל עדניו של רבינו הקדוש שהאירו לבבות ורוממו נפשות.

בשבת זו התנערו מעפרוריות העצלות והעצבות שהיצר מפיל על התחברותנו יחד, כאשר המשפיעים היקרים האירו כל אחד מזווית נקודתו הטובה על יקרת ההתאחדות, אשר כל כח 'שימוש חכמים' תלוי בזה כיום, והיא הצלחתנו לעד. כך עלינו להביט גם על התקנות המאחדות אותנו ושומרות עלינו מפגעי חוצות, שהכל נובע מאהבת חברים אמיתית ולא מכפיהה חלילה.

בשבת מתוקה זו התחדשנו להבין שוב ש'שלום', אהבה והתאחדות, אינם מותרות אצלנו, אלא זוהי השארתו הקדושה של רבינו הקדוש אצלנו בצוואתו הקדושה "רק תחזיקו עצמכם ביחד" רמז לנו בבירור, שבלא זה אנו נטושים בלי רועה ומנהיג. ואם אנו מחזיקים עצמנו ביחד, יש לנו כח עליון שיוורה לנו הדרך בספריו הקדושים, והיא גם הצלתנו היחידה משער החמישים דטומאה של תאוות ממון הבווערת כיום.

נעורר נא בלבנו אמונת חכמים כפשוטה; נבעיר בלבנו את רצוננו לקיים צוואת קדשו בכל מחיר; נתאחד בכל כוחנו ברוחניות ובגשמיות בכל דרך קדושה, ובפרט בשמירת מבצרי חומותינו יחד, לחיותנו כיום הזה.

העורכים

וממדבר מתנה

דקדושה יתוקן וייצא מגלותו. כל זמן שהדבור פגום חלילה הרי הוא כאילם והמלכות נסתרת חלילה, וזוהי גלות השכינה שהיא הדיבור דקדושה (עיין שם ח"א ע"ח).

ולעומת זאת, כל גאולתנו תלויה בכח הדיבור שהיא התגלות מלכות דקדושה, וכדבריו הלוהטים של מוהר"ת: **"עיקר כח מלכות האמיתי דקדושה, שהוא בחינת מלכות משיח, הוא על ידי הדיבור** בבחינת מלכות פה, כי המלך מנהיג כל מלכותו על ידי הדבור, וכל נצחון מלכות דקדושה של משיח הוא על ידי הדיבור" (ליקו"ה ברכות הראיה ה"ה ה"ל).

אך מה עושים כאשר כח הדיבור כבר נפגם באלפי דיבורים פגומים ואסורים חלילה?! הלא לא די שאין לנו אז את כח הגאולה הפרטית והכללית, אלא להיפך חלילה, כי "כשפוגמין הדיבור שהוא רוח פיו של הקב"ה שהוא בחינת מלכות פה, נעשה מזה רוח סערה שהוא מקטרג הגדול שממנו באים כל הקטרוגים והנסיגונות" (ליקוטי מוה"ר"ן, לח). איך בכל זאת ניתן לתקן את תקוות חיינו התלויה בדיבור?!

רבינו הקדוש ממשיך שם ומגלה לנו עצה עמוקה ונשגבה, שהיא תרופת פלא לכח הדיבור שנפגם: **"ותיקון הדיבור הוא על ידי התורה שלומדים בעניות ובדחקות, בעת שצור לו, ובכל מיני חשכות וצרות ויסורים רחמנא ליצלן העוברים על האדם. וכשמתגבר או לעסוק בתורה, נמשך עליו חוט של חסד, ועל ידי זה נופלים כל המקטרגים השולטים על הדיבור, ומתקן הדיבור ומעלהו לרשרו"** (ע"פ קיצור לקוטי מוה"ר"ן שם אות 1).

כו, דוקא אותו לימוד מתוך עניות ודחקות רוחנית וגשמית; דוקא הלימוד מתוך כל הבלבולים והטלטולים, כאשר כמובן הלב והמח אינם כה מיושבים כבימי שלווה ורוגע; דוקא לימוד בעת שצור לו ובכל מיני חשכות רוחנית וצרות ויסורים בגוף בנפש ובממון - דוקא לימוד זה הוא המרפא והמתקן את כח הדיבור, שכל תקוותנו וחיותנו ועתידינו וגאולת נפשנו תלויים בזה!

בראש השנה הקדוש, עת אנו גשים באימה לחלות פני מלך לגילוי מלכותו והמתקת כל הדינים, אנו מזכירים בברכת 'שופרות' את מעמד הר סיני בו נגלה ה' בקול שופר אדיר וחזק. מה ענין שופר זה אצל ראש השנה? - מוהר"ת (בליקוטי הלכות, ראש השנה ג) מגלה, שכל כוחו של השופר של ראש השנה הוא מכח מתן תורה, וכל כך למה? - לפי שהתורה ניתנה במדבר שהוא מקום עניות ודחקות, וקול השופר **המשך בעמוד ד'**

היכן הם אותם ימי שלווה, בהם למד בחירות המלך ללא דאגות כל שהם. אז, בימים הטובים ההם, הוא הרגיש טעם מתוק בלימוד, היה לו חשק וחדוות יגיעה לליבון הסוגיות. ועתה נהפך עליו הגלגל, הכל כה חשוך ומר, מוח מבולבל, החובות והדאגות מעיקים עליו, הבלי עולם מטרידים אותו, יסורי גוף ונפש מונעים בעדו מללמוד כפי שרצה. וכמובן, ההצלחה בלימוד בהבנה ובקצירת העמל היא גם כה חלשה. מה הרייח בכל הלימוד הכתות והמעון הזה?!

הדיבור! המתנה הכי נשגבה שהאדם זכה לה, היא העושה אותו לאדם. **"כי נדר האדם הוא מדבר, ובה הוא מובדל מן החי ונקרא אדם, והדיבור הוא הנפש"** (ליקוטי הלכות, חזקת קרקעות א). זהו כל הכח החיוני שבאדם, וכדברי רבינו הקדוש: **"הדיבור הוא החיות כמו שכתוב 'נפש חיה' ותרגומו 'לרוח ממלא" (ליקוטי מוה"ר"ן, יב)**, וזהו גם עוצם כח הקדושה וההתחברות אל ה' בכל עת, **"כי הדיבור דקדושה הוא בחינת השכינה, והוא בחינת רוחו של משיח, בחינת רוח הקודש ויחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה"** (שם, עח).

לא נוכל להתחיל לפרט אפילו מעט מן המעט ממה שרבינו הקדוש גילה בעוצם התקוה וכח הקדושה הגנוז בדיבור, נציין נא רק את מה שרבי נתן כותב על כך: **"כי הדיבור יש לו כח גדול מאד מאד להפוך את האדם מרע לטוב**, כי עיקר נצחון המלחמה הוא על ידי הדיבור, שהוא עיקר הכלי זיין של ישראל, כי אין כוחנו אלא בפה, וזה עיקר הכלי זיין של משיח, על ידי התפילה שהיא הדיבור" (ליקוטי הלכות ברכות הראיה ה, יד). זה גם הכח לזכור בעולם הבא ולא להסיח דעתו בהבל עולם הזה שהוא התנאי להצלחת המלחמה, כמו שמבואר בהמשך דבריו שם.

כל הכח לקבלת התורה מותנה גם כן ב'דיבור'; דיבורי השתוקקות וכיסופין, שהם עיקר מהות הספירה (עיי' ליקוטי הלכות, דם א-ג, גולה ה-כג ועוד). תכליתם של ימי הספירה בתיקון מידת המ'לכות', כי **"כלל כוונת הספירה הוא לתקן בחינת מלכות, כמובן ככוונות"** (שם, תפילת המנחה ז, מה), ואחד מעיקריה של מידת המלכות הוא כח הדיבור, **"כי המלכות נקרא דיבור, על שם 'כי אין מלך בלא עם', ואין העם יודעים רצונו אלא אם כן כשהמלך מגלה מחשבתו ורצונו לתוך דיבורו, נמצא שעיקר הנהגות מלכותו אינו אלא על ידי דיבור, וזה פירוש 'מלכות פה' המבואר ב'פתח אליהו'" (ליקוטי מוה"ר"ן ח"ב, עב).**

כאשר אנו באים לתקן את מידת המלכות בעולם ולהשתוקק שהעולם יתוקן במלכות ש-די בהתגלות כבודו כוקן מלא רחמים במתן תורה מחדש, כוונתנו בעיקר שכח הדיבור

לתגובות והערות 3323796@gmail.com
ניתן לקבל את הגיליון באימייל מידי שבוע

הדל"ג 6:56 - ניץ ההמה 5:35 - סוּזְק"ש 8:15
צאת השבת 8:13 - צאה"ש לר"ת 8:50

איש על מחנהו ואיש על דגלו

וחנו בני ישראל איש על מחנהו ואיש על דגלו לצבאתם

בשבת זו - השבת שלפני חג השבועות - אנחנו קוראים בתורה פרשת 'במדבר' (שולחן ערוך, אורח חיים, סימן תכח סעיף ד). שם נקרא על סדר חנייתם ונסיעתם של בני ישראל במדבר "איש על מחנהו ואיש על דגלו לצבאותם", בסדר מופתי לפי השבטים והמשפחות. והתורה אף משבחת את בני ישראל ואומרת: "ויעשו בני ישראל ככל אשר צוה ה' את משה, כן חנו לדגליהם וכן נסעו, איש למשפחתו על בית אבותיו".

מה השבח המיוחד של חניית ישראל לדגליהם? ומה הקשר בין דבר זה לחג השבועות, יום מתן תורתנו?

התשובה היא - אומר מוהרנ"ת:

קבלת התורה פירושה לקבל מחדש את הדרך הישירה לקיום התורה. דרך של 'בקיאות ברצוא ושוב' (ראה ליקוטי מוהר"ן, ו) דרך שבה נזהרים מלהתלהב חוץ מהמידה, ובקיאים היטב כיצד להתנהג בזמני עליה וירידה. דרך שבה כל אחד מכיר את מקומו, ואינו מתבלבל מחברו או ממדרגה הגבוהה ממנו, ועובר את ה' בענווה ושמחה.

וזה מה שהיה היופי הנפלא של חניית בני ישראל לדגליהם: כל אחד חנה במקומו המתאים, ואף אחד לא הרס את הגבול לעלות או לרדת לדרגת חברו. כולם נסעו וחנו יחד, אך מאידך הכיר כל אחד את מקומו שלו, איש על מחנו ואיש על דגלו.

ולכן אנו קוראים פרשה זו בשבת הסמוכה לקבלת התורה: "שעל ידי שאנו קורין פרשיות אלו בתורה קודם שבועות, על ידי זה אנו ממשכינ עלינו קדושת שישים ריבוא נפשות ישראל שהיו כולם יוצאי צבא בחינת מלומדי מלחמה שהלכו כולם במחנה הדגלים סביב למשכן, שעל ידי זה אנו ממשכינ עלינו קדושתם שנזכה גם כן להיכלל בתוכם עד שנזכה לבחינת קבלת התורה בשבועות" (ליקוטי הלכות, ברכת הפירות ה, ס). מהם אנו מקבלים את הכוח לשמור על חנייה מסודרת, להכיר את מקומו האמתי ולא להתבלבל מאף אחד בעולם.

זהירות מריבוי אור!

והגבלת את העם סביב לאמר השמרו לכם עלות קרה ונגע בקצהו

שלשת ימי הגבלה בפתח. הלא הם שלשת הימים בהם נצטווה משה "והגבלת את העם סביב לאמור הישמרו לכם עלות בהר ונגוע בקצהו", "יד העד בעם פן יהרסו אל ה' לראות ונפל ממנו רב". וכאז כן עתה, מזהיר אותנו השם יתברך על ידי צדיקיו: אם ברצונכם לקבל את התורה ולקיימה כראוי, עליכם להיזהר לבלי להרוס אל ה', ולהישמר מהתלהבות שאינה נכונה.

שכן: "גם בעיני ההתקרבות עצמו להשם יתברך, יש יצר הרע גדול. כלומר, שלפעמים ריבוי ההתלהבות חוץ מהמידה הוא מהיצר הרע, כי זהו בחינת 'פן יהרסו'. כי יש יצר הרע גדול, כשמחיל להתקרב להשם יתברך. ועל כן בשעת מתן תורה, הזהיר השם יתברך למשה 'יד העד בעם פן יהרסו אל ה' לראות'. כי ישראל היו אז במעלה גדולה, והוצרכו להזהר מהיצר הרע שיש בהתקרבות להשם יתברך" (ליקוטי מוהר"ן ח"א, עב).

מתוך שלא לשמה בא לשמה

שאלה:

בהתקרב יום מתן תורתנו, אשר מתעוררים מחדש להתמדת התורה, רצייתי לשאול את המעיק על לבי, מה שע"פ רוב כשאני זוכה להתמיד בלימוד ש"ס ופוסקים נופלים בי הרהורי גאווה ופניית רבות, ומאחר שידעתי עד כמה מאוס הדבר בעיני ה', איני יודע לשית עצה בנפשי, עד שלפעמים זה מחליש אותי מלהיות חזק בהתמדת התורה, מאחר שאני רואה שאני לומד מתוך גאווה ורמות רוחא. אשמח מאד אם תוכלו להאיר עיניי בענין זה.

תשובה:

אשריך וטוב לך, אשר אתה זוכר - מה שרבים שכחו כבר - שרצון ה' הוא שנעסוק בתורתנו לא להתייחר ולא לקנטר אלא 'לשמה', ואתה דואג בלבך על מה שנכנסים בך הרהורי גאווה ופניות:

ובכן, בטרם נענה לשאלתך, נקדים יסוד גדול אשר לימדנו רבינו: **הגאווה היא מאוסה מאד, אך אשרי מי שגאוותו סובבת סביב התורה הקדושה, ולא סביב דברים בטלים!**

אשרי מי שמתגאה בזה שיודע בעל פה מסכת ממסכתות הש"ס, ואילו למי שמתגאה במה שיודע את ה"נייעס" בעל פה...

שכן, כבר נשאלה שאלה בבית המדרש: מה עדיף? - להתגאות בדברי תורה, או בדברים בטלים?

וכבר היה מי שסבר, שעדיף זה שמתגאה בדברי טעות והבל, ממי שמתגאה בדברי תורה. אך רבינו הקדוש לא הסכים עמו, והעדיף את המתגאה בדברי תורה...

וכך היה מעשה:

"איש אחד מהקלי עולם נכנס אצלו בעיר אחת והתפאר לפניו על אשר הוא מלומד בלשונות הגויים, כי היה עתה בבתי ערכאות שלהם (= של האוקראינים) ולא ידעו הסופרים שלהם תיבה אחת לקרותה היטב והוא פירשה להם. והיה לזה האיש הנ"ל גדלות גדול מאד על שהוא מלומד כל כך בלשונותיהם. ואחר כך יצא האיש הנ"ל, והיה רבנו זכרוננו לברכה מתלוצץ ממנו על שיש לו גדלות כל כך משטותים כאלה.

וישב שם איש אחד מאנשיו, שהיה למדן מופלג וירא ה', וענה ואמר לרבנו זכרוננו לברכה: 'אפשר טוב יותר מה שיש לו גדלות מדברי טעות, ממי שיש לו גדלות חס ושלום מדברי תורה'. ושתק רבנו זכרוננו לברכה איזה שעה קלה. ואחר כך ענה ואמר: 'אדרבא, נהפוך הוא!'

וכמו שאמרנו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות סא): לענין ר' עקיבא שנתפס בתפיסה שאמר לו פפוס: 'אשריך רבי עקיבא שנתפסת על דברי תורה, ואילו לפפוס שנתפס על דברים בטלים'. כי עונש הגדלות הוא תפיסה (וכמו שמבאר בהתורה 'חותם בתוך חותם' סימן כ"ב ליקוטי מוהר"ן חלק ראשון, ועיין בליקוטי תניניא סימן ס"ג בהתורה המתחלת 'כשיש מלחמות' וכו', כי שם מובא מענין התפיסה של רבי עקיבא עיין שם). נמצא, שהגדלות שענשו תפיסה, כשהוא על דברי תורה, טוב יותר מהגדלות על דברים בטלים" (שיחות מוהר"ן ר"ן, ערב).

והנה, לגופן של דברים - כבר נתבאר ב'פרפראות לחכמה' על תורה ג', שישנם שלש דרגות בלימוד התורה. ואלו הם:

א. מי שלומד 'לשמה' ממש, כדי לקיים מצות תלמוד תורה, ולדעת את המעשה אשר יעשו, וכדי להתדבק בהשם יתברך - זהו מצד הקדושה, אשרי לו.

ב. מי שלומד 'שלא לשמה' ממש, כדי לקנטר ולהתייחר - זהו מצד הקליפות, ו'מוטב שנהפכה לו שלייתו על פניו'.

ג. מי שיודע שהתכלית הוא ללמוד כדי לעשות ולקיים, רק שיש לו איזה פניה בלימודו, שלומד כדי להיקרא רבי או מו"צ וכיו"ב - זהו קליפת נוגה; לפעמים נכללת בקדושה, כי בא על ידי זה להתמדת התורה לשמה. ולפעמים נכללת בטומאה, כי בא על ידי זה להתייחר וכו'.

"ומחמת שאי אפשר להשיג תיכף בהתחלת הלימוד מדרגת בחינת הלימוד לשמה ממש, על כן התירו רז"ל ואמרו (פסחים ג:) 'לעולם יעסוק אדם בתורה שלא לשמה, שמתוך שלא לשמה בא לשמה'. היינו, מאחר שלומד על מנת לקיים, אם כן יודע שעיקר הלימוד צריך להיות רק לשמה לגמרי, רק שאי אפשר לו עדיין לזכות לזה בשלימות בתחילת הלימוד, על כן התירו לו לעת עתה ללמוד כך, ומתוך שלא לשמה בא לשמה" (פרפראות לחכמה, תורה ג, סעיף א).

וכבר כתב מוהרנ"ת להדיא, שכל מה שאמרו חכמינו ז"ל 'לעולם ילמד אדם שלא לשמה', אין הכוונה שלומד מלכתחילה רק כדי להיות רבי ומו"צ, ואין לו רצון אחר אמיתי בלימודו.

"רק אם עיקר כוונתו בעוסקו בתורה הוא בשביל ה' יתברך - רק שבאים עליו פניות של 'שלא לשמה', על זה אמרו רבותינו זכרונם לברכה 'לעולם יעסוק אדם בתורה אפילו שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה'. כי זה יחזור בוודאי מבחינת 'שלא לשמה' לבחינת 'לשמה', על ידי כח הצדיק האמת שהוא דולג וקופץ תמיד בעת תורתו מבחינת שלא לשמה לבחינת לשמה" (ליקוטי הלכות, תלמוד תורה ג, ח).

ומעתה:

חס וחלילה לו לאדם להיחלש בדעתו, כשרואה שמתערב בלימודו פניות של גאווה ורמות רוחא, ולא יטעה אותו יצרן לומר לו שאין ללמוד חשוב מאומה, כי חס ושלום לומר כן. רק יתגבר בכל עוז ותעצומות לכוון לבו וכוונתו לשמים.

ומאחר שבפנימיות לבו, הרי הוא משתוקק ללמוד לשם שמים ולהתקרב על ידי זה להשם יתברך - בודאי יקרה תורתו מאד, ויכול לזכות להיות בן המלך האמתי. כי על זה אמרו חז"ל "מתוך שלא לשמה בא לשמה", וכך הוא הדרך, ואי אפשר לזכות לבוא ללימוד התורה לשמה, רק כשלומדים גם שלא לשמה.

יהי רצון שנזכה אנחנו וצאצאינו להיות מיודעי שמו ית' ולומדי תורתו לשמה, אמן.

פנינים מאירים וחידושים מזהירים מלוקטים מספרי גדולי הנדיקים ז"ע מתוך רשימותיו של הגר"ם שכטער שליט"א אשר ציין ורשם לפניו לזיכרון.

לקט ספרי"ם

פרשת במדבר

תורה ניתנה במדבר כאש וכמים

וידבר ה' אל משה במדבר סיני באוהל מועד (במדבר א, א). במדרש רבה, פרשה זו למה במדבר סיני כו', בג' דברים ניתנה תורה באש ובמים ובמדבר כו', ולמה ניתנה תורה בג' דברים אלו כו' במדבר כל מי שאינו עושה עצמו הפקר כמדבר אינו יכול לקנות החכמה והתורה.

הקיום הפלאי של התורה כגלות הוא גדול מכל הניסים

במדבר סיני (במדבר א, א). חי נפשי כי בהתבונני בנפלאות אלה שבגלותינו לא נפקד אפילו אות או ניקוד אחד מתורה שבכתב וכל דברי חכמים קיימים [הוספת הגרי"מ - שעם ישראל עם תורתנו הק' נשארנו באלפי שנות גלות בין כ"כ צוררים רבים וכבירים והם אבד זכרם ואנחנו קיימים] גדלו אצלי יותר מכל ניסים ונפלאות שעשה השי"ת לאבותינו במצרים ובמדבר ובארץ ישראל

שיעור טלית קטן

את כל הראש עם הטלית עד שירוד על המצח.

האם הרוב כולל הרגליים

מסתמנת **הפוסקים** משמע ששיעור 'רוב' כולל גם את הרגליים, וכן כתב **החזו"ן** (שם) ש"ק ד"ה ושיעור) שמשערים עד רוב קומתו, לפי שכך היו רגילים ללבוש בזמניהם בגדים ארוכים עד העקב (עי' רמב"ם הל' עדות פ"ה ה"ט). אמנם בשו"ת **ארץ צבי** (ס' א דף ו.) **להגה"ק מקו"י גלוב** ז"ל כתב דכלל גדול הוא לכל דיני התורה שכתוב בהם ראשו ורובו דהחשבון הוא עד סוף החזה ואינו כולל הרגליים, והוכיח כן מדברי **הארי"ז** **ל בברי עץ חיים** (שער הציצית פ"ב) שראשו ורובו של הטלית נמדד רק עד סוף החזה.

ומחלוקת זה מצינו גם בשיטת הרמ"א שמחמיר שצריך להיות סוג בגד שגם גדול אינו מתבייש לצאת בו עראי, וכתב **האשל אברהם** בסידור דעת קדושים שמטעם זה לא נהגו לברך על טלית קטן בזמן הזה לפי שאדם נשוי שרגיל ללבוש מעיל ארוך מתבייש לצאת בטלית קטן קצר. וגם **בספר כתר ראש** (אות ד) מובא **שהגר"ח מוואליז'ן** ז"ל אמר שטלית קטן שאינו מגיע עד למטה מן הברכיים אין יוצאים בו ידי חובת ציצית, שצריכים סוג בגד ארוך המכסה את רוב הקומה כולל הרגליים.

מאידך, **הכף החיים** (ס"ב) הוכיח מדברי הארי"ז שטלית קטן צריך לכסות רק עד סוף החזה לכל אדם לפי מה שהוא, בין מלפניו בין מלאחוריו. וכן הביא **הלש"ן יוסף** (עמ"ח לו ענין ד) על רבו בעל התרומות **לדעת** ז"ל שהטלית קטן שלו היה הולך לפניו על טבורו וכמו כן לאחוריו. הרי שלשיטתם אין צריך סוג בגד המכסה את הרגליים.

אמנם **במשנה ברורה** (ביה"ד ד"ה לשוק) כתב שגם לדעת הרמ"א אין צריך שיכסה כלל ראשו ורובו של גדול, וכל שהגדול אינו מתבייש לצאת בו עראי על פתח ביתו חייב בציצית, אפילו אם אינו מכסה רק מיעוט גופו.

רוחב הטלית קטן

בשולחן ערוך כתוב: "שצריך שיתכסה בה באורך וברוחב ראשו ורובו", ולפי זה צריך שהטלית יקיף גם רוב קומת האדם וגם רוב היקף הגוף. ויש בזה הבדל בין טלית גדול לטלית קטן, שבטלית גדול ההיקף הוא תמיד יותר גדול מלבושה, כמו שרואים בחוש שרגילים ללבוש את אורך הטלית על רוחב הגוף, ולפי זה נמצא שההיקף של הטלית צריך להיות יותר גדול מרוב קומה. אמנם בטלית קטן שלובשים את אורך הטלית על קומת האדם צריך להיות רוב קומה יותר מרוב רוחב, וצריך לכפול את אורך הטלית קטן כדי שיקיף את הגוף משני הצדדים. ולא נתפרש בשולחן ערוך בדיוק כמה הוא השיעור. ו**בחזו"ן איש** (ס"ק ד"ה ושיעור וע"ע ס"ק ד"ה נראה) כתב דאפשר דאורך ורוחב הנאמר כאן חד שיעורא הוא.

השיעורים במידות

הרבה גדולים עשו נסיונות לשער כמה הוא

כידוע התפשט המנהג בכל בית ישראל שלא לשמוע כלי זמר בימי הספירה, ואף שבמקור הדברים **בשולחן ערוך** (סי' תצג) לא נזכר שנתייסד מנהג כזה בימי האנונים, שהם לא אסרו רק שלא לערוך נישואין ושלא להסתפר, אעפ"כ כבר כתב **הערוך השולחן** (שם סי' ב) שמאחר שכתב **המגן אברהם** (ס"ק א') שנוהגים גם שלא לעשות ריקודים ומחולות של רשות, כל שכן שיש ללמוד לאסור לזמר בכלי זמר.

ובשם הגר"מ **פיינשטיין** ז"ל מובא, שמכיון שמעיקר הדין אסור לשמוע כלי זמר בכל השנה כולה זכר לחורבן, וכן נהגו מקדם (סי' תקס"ג), אלא שכיום סומכים על המקילים בכל דבר שיש בו קצת צורך מצוה, הרי בימי הספירה שנוהגים להחמיר גם בריקודים ומחולות של מצוה, ממילא אי אפשר להתיר לשמוע כלי זמר.

ובשו"ת **מנחת יצחק** (ח"א סי' קיא) כתב שהמנהג שלא להתענג מכלי זמר בימי הספירה, הוא כל כך גדול שיש לומר שזה נוגע באיסור דאורייתא והוא כמו נדר.

ויש להסתפק האם מראש חודש סיון ואילך מותר לשמוע כלי זמר, לפי מנהגינו שמקילים לערוך נישואין מראש חודש סיון ואילך, שיש לומר דכשם שהותר לערוך נישואין כך הותר לשמוע כלי זמר, דדא ודא אחת היא. או אפשר שלא הותר רק לצורך מצות חתן וכלה, ולא לכל דבר רשות. ואכן **במשנה ברורה** (שעה"צ ס"ד) הביא בשם **הפרי מגדים** שהסתפק אם יש להקל בריקודים ומחולות של רשות, לאותם שנוהגים להסתפר מראש חודש סיון.

שיעור ראשו ורובו קטן לפי מידות האמה, ומכיון שיש הרבה שיטות מהו 'ראשו ורובו של קטן' וכל אחד מדד לפי שיטתו יצאו כמה שיטות בזה; **החיד"א בברכי יוסף** הביא שהשיעור הוא אמה על אמה באורך וברוחב, ואילו **המחצית השקל** (בהקדמה לסי' טז) כתב שזה תלוי באשלי רבירבי ולדעת כמה ראשונים אמה על אמה עדיין אין לו שיעור, **והבן איש חי** (לך לך אות י"ב) כתב אמה וחצי אורך על אמה רוחב. ולמעשה כתב **בשולחן ערוך הרב בפסקי הסיידור** שצריך להיות אמה מלפניו ואמה מלאחוריו, **והמשנה ברורה** (סי' ד) כתב שאנשי מעשה נוהגים לדקדק שיהיה אמה מלפניו ואמה מלאחוריו, ועל כל פנים לא יפחות מג' רבעי אמה באורך לכל צד.

נקב בית הצואר

כתב **המשנה ברורה** (שם) שנקב בית הצואר אינו עולה לשיעור, וצריך שיהיה שיעור הנ"ל חוץ מהנקב. ונתקשו האחרונים בדבריו שאם יש שיעור שלם בבגד לא אכפת לן אם יש קרע או שהוא מקומט באמצע. ו**בשולחן ערוך הרב** (שם) כתב דרק החלק שיש בו חסרון אינו מצטרף לשיעור אבל קרע ללא חסרון מצטרף להשלים השיעור. **והחזו"ן איש** (ס"ק ד"ה ואם) כתב שאם הכתפיים רחבות יותר מן החלל שבאמצע הרי זה משלים גם כשיש חסרון לנקב בית הצואר.

השיעור בטליתים קטנים שלנו

כפי האמור, נפסק להלכה שלכתחילה יש

אמנם **הכף החיים** (ס"ט) לאחר שהעתיק דברי המשנה ברורה, ציין למה שכתוב בשולחן ערוך שמראש חודש סיון ואילך אין אומרים תחנון לפי שהם כמו יום טוב. ומשמע שרוצה לומר דכיון שהוא יום טוב אפשר להקל גם לענין ריקודים ומחולות של רשות, כמו בל"ג בעומר וביום המילה.

ובאמת, גם לענין יום ל"ג בעומר הביא **המשנה ברורה** (ס"ק א') מחלוקת אם מתירים כבר מבערב או רק ביום, וטעם מחלוקתם היא, האם כיון שאין אומרים תחנון בל"ג בעומר נחשב כל היום ליום טוב ומקילים כבר מבערב, או שאין מתירים רק ביום משום מקצת היום ככולו. ואם כן לפי מנהגינו שמקילים לשמוע כלי זמר כבר בליל ל"ג בעומר משום שאין אומרים בו תחנון, יתכן שאפשר להקל גם מראש חודש סיון.

אמנם, המעין בשולחן ערוך ובספרי הפוסקים יראה שיש כמה וכמה מנהגים שונים ואי אפשר לדמות כל כך. וכתב **המשנה ברורה** (ס"ט ז') שיש ללכת בכל מקום כפי מנהג המקום, ואם אין מנהג ידוע אפשר לתפוס איה מנהג שירצה. ונראה שלענין שמיעת כלי זמר לא שייך לומר שיש מנהג, כיון שעיקר היתר בכל השנה בנוי על סמך קולות מיוחדות.

למעשה, מובא בשם **הגר"ש וואזנר** ז"ל **והגרש"א** ז"ל להחמיר (קובץ מבית לוי ח"ג עמ"ו לח' ב'ין פסח לעצרת פ"טו"ה הל' ד). ויש **מגדולי ירושלים** שהקילו בזה (בנתיבות ההלכה לח עמ"ו 345). ונראה שבכגון דא יש לומר שהמחמיר בזה תבוא עליו ברכה, והמקיל לא הפסיד.

להדר שהטלית קטן יהיה אמה מלפניו ואמה מלאחוריו שבה יוצאים כל השיטות, ובדיעבד הכריע **המשנה ברורה** שאפשר להקל לברך על טלית קטן שיש ג' רבעי אמה אורך לכל צד. ולפי מידות זמנינו אמה על אמה הוא לשיעור הגר"ח"ג 48 ס"מ ולשיעור חזו"א כ-58 ס"מ, ושיעור ג' רבעי אמה להגר"ח"ג הוא 36 ס"מ ולהחזו"א הוא כ-44 ס"מ.

והנה כל הטליתים קטנים הרגילים של זמר (כולל מס' 8) האורך הקדמי שלהם היא פחות מ-48 ס"מ מודדים מסוף נקב בית הצואר, אבל אם מודדים מתחילת שני חלקי הקרעים אז יש בטלית קטן מס' 5 כ-50 ס"מ אורך ורוחב, שהוא שיעור רח"ג, ואפשר לכתחילה לברך על זה, שהרי מעיקר הדין הכריע המשנה ברורה שגם בג' רבעי אמה אפשר לברך שהוא 44 ס"מ לשיטת החזו"א, ואם כן להידור מצוה ודאי שאפשר לסמוך על שיעור רח"ג. ובטלית קטן מס' 6 כבר יש 60 ס"מ רוחב ו-60 אורך מתחילת שני חלקי הקרעים שהוא שיעור אמה על אמה לשיעור חזו"א.

ופשוט שמעיקר הדין אפשר לצרף גם את שני חלקי הקרעים של בית הצואר לשיעור טלית, שהרי זה נקב אין בו חסרון, וגם כל צד מרוחב הכתפיים הוא יותר מהחלל שבאמצע. אכן שמעתי מדודי **הגר"ש שליט"א** חבר הבר"ץ **שא"ז** ז"ל **בעל הקנה בושם** אמר לו כשנעשה בר מצוה להתקין כפתור בראש השסע שסביב הצואר כדי שיוכל לצרף גם את שני חלקי הקרעים לכל הדעות.

רבי אברהם בערניו (ג)

כפי המסופר בשבוע שעבר, התגרש ר' אברהם דוב מאשתו הראשונה, בתו של משה חניקעס.

עלי ניח צדיק את ראשו

והנה באותן הימים (כשנת תקצ"ו) דר בטשערין הרה"ח המופלא, הרבני הנגיד, ר' דוב מטשערין ז"ל, תלמיד מובהק של רבינו, ואחר שנתגרש ר' אברהם דוב מזוגתו הראשונה בתו של משה חניקעס, אמר הרה"ח ר' דוב לאשתו: "הרי ר' אברהם הוא אדם חסיד ואיש כשר מאד, ומה גם שהוא בנש"ק נכד רביז"ל, הבה נשתדך עמו וניתן לו חצי רכושנו".

אמנם, חשש ר' דוב שמא לא יחפוץ ר' אברהם ואמו הצדיקת מרת אדל בהשדוך, לכן נסע במיוחד לאומאן וטיכס עצה עם רבי נפתלי תלמיד רביז"ל שהוא ישיפע בכוחו על זה. ואכן, ר' נפתלי נסע לעיר ברסלב ודיבר על לבם שייסכימו להשתדך עם ר' דוב, וביחד נסעו לאומאן ונגמר השדוך בשעה טובה ומוצלחת.

מרב שמחתו של ר' דוב שעלה בגורלו להתחתן עם נכדו של רבינו - ר' אברהם בערניו - נתן לו שני אלפים רובל כסף (הרעגלאך) נדן, שזה היה הון עתק בימים ההם (כוכבי אור דף כ"ה, ושם כתב שנתן לו סך 'עשרת' אלפים ר"כ לנדן, אמנם בעלים לתרופה כתב יותר משני אלפים קערבלך, וכן הוא בשיש"ח ח"ג ס"ק קס"ט).

פזר נתן מהונו

הדברים נזכרים בעלים לתרופה ח"ל:

"ד' תצוה תקצ"ו נעמרוב ... ודעו שידידינו המופלג מו"ה אברהם בער שיחי' נסע אתמול לאומאן עם אמו הצנועה מרת אדיל תחי', ועוד מאנ"ש, ושם יתודעו יחד עם הנגיד ר' בער מטשעהרין שיבוא לשם עם בתו תחי', ושם יהיה נגמר ההתקשרות ביניהם למזל טוב, ותהיה החופה למזל טוב בסמוך.

"ורבי בער הנ"ל בא בעצמו לברסלב בשביל זה, והשתטח בבקשות עצומות לפניו שישתדכו עמו, והוא מפזר לנדן יותר משני אלפים קערבלך, ב"ה השם אשר עזרנו עד כה, והמרשעת המגורשת ואביה ואמה המרשעת שניהם חורקים ונמסים, וכמדרות חרב בבטנם, כן יוסף ה' ברחמינו הפילים נפילה אחר נפילה, עד יכירו האמת ויקרחו קרחה בראשם, וימרטו פניהם על כל הרעות שעשו לעצמם, שאבדו בידם הון יקר כזה" (סי' רט"ז).

אולי הוא אחד מהל"ו צדיקים שכדור!

ר' אברהם דוב היה עובד ה' גדול באמת, כראוי וכנכון לנכד רבינו ז"ל ולתלמיד נאמן של מוהרנ"ת. ורבי נתמן מטולטשין אמר פעם תחת אחד השיחים בשבחו של ר' אברהם בערניו: "העולם חושבים שהצדיקים נסתרים הם חוטבי עצים או שואבי מים, אולם באמת אפשר להיות כרבי אברהם בערניו שלנו, ובכל זאת להיות אחד מהל"ו צדיקים" (שיש"ח ח"ג ס"ק רס"ב).

תורה וגדולה במקום אחד

ר' אברהם בערניו, אף שהיה מנגידי ועשירי אנ"ש, והיה לו עשירות גדול, לא נחסר מפני זה מעבודתו את השיל"ת, והיה עובד את ה' כחסיד ברסלב מימי קדם, בעריכת 'חצות' ובלימוד התורה כאחד מהגדולים אשר בארץ.

שם שמים מתאהב על ידו

רבי אברהם דוב היה אהוב ונחמד לבריות, וכל מי שבא במגע ומשא עמו הפליג את הליכותיו, וכולם העידו על גודל יראתו וצדקתו שמאיר על פניו. ובנוסף לצדקתו וקדושתו, היה גם בעל צורה מהודרת מאוד, שנתברך בהדרת פנים מופלגת, עד שכל רואיו השתוממו עליו (שיש"ח ח"ג ס"ק רס"ג).

יִשְׂרָאֵל אֲנִי בְךָ אֶתְפָּאֵר

פארה של נקודת ישראל, אשר גילה קדוש-ישראל הבעל שם טוב זי"ע לרגל יומא הדילולא רבה בחג השבועות

אצל חסידים מקובל שקודם שעמדה לרדת נשמתו של הבעש"ט ה' לעולם, הסתכל הקב"ה בכיכול על כלל ישראל, וראה שהם שקועים בתרדמה, ופנה אליהם וקרא: ישראל! למה אתם ישנים? ומתיבה זו, 'ישראל', נאצלה נשמתו של רבינו ישראל בעש"ט, אשר עורר את כל ישראל מתרדמתם עד היום הזה.

וכה עורר הבעש"ט את כל אשר בשם ישראל יכונה, והמשיל עליו את משלו:

מעשה בבן מלך שגלה מעל שולחן אביו, וסולק למקום רחוק מאוד, בין כפריים מגושמים, ומרוב השנים אשר שהה במחיצתם נתרגל למנהגיהם עד שנדמה כאחד מהם. כעבור ימים ושנים התעוררה עת רצון בבית המלכות, והמלך ביקש לשוב ולהחזיר את בנו להיות סמוך על שולחן האב. שלח המלך כמה שלוחים נכבדים למסור לו שאביו המלך ביקש לאמר לו: מה שאלתך וניתן לך.

ויען בן המלך: היות שהנני מתגורר במקום מוטנף ומלא בזוהמא, וחליתי בצרעת, וגופי מלא פצעים ואיני מפסיק מלגרד את הפצעים כדי להקל מעט על כאיבי, בכך אבקש מהמלך, היות שיש מקום בגבי שאין ידי מגעת לגרד שם, לכן אנא ישלח לי אבי המלך מגרדת ארוכה מחרס שאוכל להגיע גם לשם כדי לגרד עצמי...

הכי ניתן לתאר את האומללות שבבקשה זו? הלא אם היתה בקשתו היחידה לחזור לארמון המלך, היו ממלאים את בקשתו ושם היו מעניקים לו את כל הטוב שבעולם, ופשיטא שהיה מתרפא כליל מצרעתו ולא היה נזקק לשום מגרדת.

ואין זאת אלא שמרוב גלותו שנשקע בין הכפריים הגסים, הגיע למצב גורא כל כך ששכח שהינו בן מלך, ומלפנים היה רגיל בתענוגות שאין בכל העולם כי אם בארמון המלך וכל המבוקשות שבעולם היו נעשים לו על ידי אחרים, וככל אשר יוציא מפיו ייעשה לו, ומרוב השנים וההרפתקאות שעדו עליו נטרד ונשתכח מדעתו מי הנני בעצמי.

ואת זאת עורר הבעש"ט לכל אחד מבני ישראל: זכור תזכור

וּמִמְדַּבֵּר מִתְנַה

המשך מעמוד א'

מזכיר את זכות הלימוד בעניות ודחקות וזה מה שגורם להמתקת הדינים! "כי קול שופר הוא בחינת התורה שאנו לומדין בצר ובדחקות, בבחינת מן המצר קראתי י-ה שהוא בחינת מיצר השופר, וזה בחינת מתן תורה שהיתה בקול שופר. כי התורה ניתנה במדבר בארץ ציה, שזה מרמז שיעקר התורה הוא כשמקיימים אותה מעוני ודוחק שהוא בחינת מדבר, ארץ ציה. ועל כן השופר מזכיר זכות התורה שנתנה במדבר, שהוא בחינת התורה שלומדין בצר ובדחקות, שהוא בחינת מיצר השופר".

072.332.3300
1-929.8415.876
44-203.1500.313

בא"י:
בארצה"ב:
בארופה:

מערכת שיעורים נפש משיבת
שיעורי הרה"ג רבי יעקב מאיר שכמער שליט"א

072.3323.796
קול אנ"ש דקהילתנו